

The Existential Discourse System in Tolstoy's Father Sergius*

Hojjat Allah Omidali¹ , Mohammad Javad Ebrahimi²

¹ Assistant Professor, Department of Persian Language and Literature, Kowsar University of Bojnourd, Bojnourd, Iran.
Corresponding author: mmirhoseinif@yahoo.com.

² PhD student, Department of Persian Language and Literature, University of Mazandaran, Mazandaran, Iran.

[10.22080/rjls.2025.27288.1481](https://doi.org/10.22080/rjls.2025.27288.1481)

Received:

1403-04-03

Accepted:

1404-02-29

Keywords:

Rasoul Parvizi's *The Patchwork Trousers*, poverty, Erving Goffman, stigma.

Abstract

This study examines the dimensions of poverty in three short stories by Rasoul Parvizi through the lens of Erving Goffman's stigma theory, focusing on the central issue of how the characters' damaged identities are formed as well as the social consequences of poverty. Using a descriptive-analytical method, the research seeks to answer the question of what strategies the characters employ to cope with the stigma of poverty (such as ridicule, social rejection, and inability to manage social identity) and how these strategies reflect identity challenges within the social context of the author's society. Findings indicate that poverty, as a stigmatizing mark, produces negative self-denial, concealment, and defensive reactions mixed with anger in the characters. Although there are similarities in the characters' inability to overcome the stigma, differences in their practical capabilities (such as attempts to preserve dignity or resorting to bitter humor) reveal more complex layers of interaction between individuals and social structures. The identities of these characters are redefined through social interactions (such as the judgments of others or class inequalities), and poverty appears not only as an economic problem but also as a factor that destroys human dignity. The novelty of this study lies in combining literary criticism with Goffman's sociological approach, which provides a new perspective for examining poverty in Iranian fiction. The study concludes that Parvizi, through the use of humor and creative imagery, challenges not only material poverty but also the identity void produced by stigma as a result of the unjust social structures of his time.

* **Corresponding Author:** Assistant Professor at the Department of Persian Language and Literature, Kosar University of Bojnord, Iran.

Address: Department of Persian Language and Literature,
Kosar University of Bojnord, Iran.

Email: mmirhoseinif@yahoo.com.
Tel: 09187646356

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

1. Introduction

Goffman's stigma theory emphasizes the role of social interaction in constructing and reproducing social distinctions and excluding certain groups. This theory serves as a useful tool for analyzing social processes that lead to labeling, marginalization, and deprivation of specific groups. In the collection *The Patchwork Trousers*, Parvizi portrays a wide spectrum of experiences of poverty. In these stories, he creates a context for expressing the challenges of poverty and often prompts readers to reflect on existing contradictions, highlighting them through bitter humor. By revisiting human concerns and the visible and hidden pains of society, he attempts to depict issues related to poverty and thereby raise awareness among his audience. The characters in these stories suffer from social inequality and poverty, and the consequences of these inequalities appear in various forms such as discrimination, oppression, injustice, and domination. The stigma of poverty takes on a deeper meaning when it not only damages an individual's social position but also destroys their established relationships; it not only harms their current image in the eyes of others but also distorts the image that others will have of them in the future.

2. Research Questions and Methodology

Based on Erving Goffman's stigma theory, this analytical-descriptive research seeks to analyze the pitfalls of perception and the misinterpretations surrounding poverty and to explain what consequences poverty has in the lives of the story's characters and how it manifests itself. More specifically, it is an attempt to provide answers to the following questions:

- What coping strategies do the characters in *The Patchwork Trousers* employ to manage the stigma of poverty, and how do these strategies reflect broader social inequalities and dominant cultural norms?
- How does the stigma of poverty, as conceptualized in Erving Goffman's stigma theory, shape the formation and transformation of identity in the characters of Rasoul Parvizi's short stories?

3. Findings and Conclusion

The short story collection *The Patchwork Trousers* employs a precise and realistic perspective to depict poverty and its psychological and social consequences. This element is particularly prominent in the three stories "My Henna-Colored Coat," "The Patchwork Trousers," and "Rasoul Shelleh," where it functions like a stigma that damages the characters' identities and pushes them toward isolation, social anxiety, and behavioral disorders. In these works, poverty is not merely an external factor but an internalized force that compels the characters to adopt strategies derived from dominant social norms in order to gain acceptance within society.

Among these dynamics, the concern for identity and the need to be seen and accepted serve as the driving forces behind many behaviors. The judgments of others become a determining factor in shaping actions, and the characters, in order to escape social rejection, resort to concealment, role-playing, and excessive control over their behavior. The story "My Henna-Colored Coat" illustrates this well: a character who fears the exposure of his family's economic condition lives under constant pressure, eventually developing anxiety and aggression. In contrast, in "The Patchwork Trousers," when poverty shifts from a hidden condition to a widespread reality affecting all the students, the anxiety produced by stigma decreases. The characters then find an opportunity to reconstruct their identities and experience healthier relationships. This transformation can be interpreted as an example of Erving Goffman's view that when stigma shifts

from an individual condition to a collective experience, its psychological pressure diminishes and its management becomes possible.

In “Rasoul Shelleh,” the stigma of poverty casts its shadow over the character’s life from early childhood. His failed attempts to gain affection and identity, combined with repeated experiences of rejection, lead him toward behaviors such as violence, knife fighting, and ultimately murder. Lacking the possibility of reconstructing a legitimate identity, the character resorts to exaggerated and performative actions in order to create a positive impression among those around him. However, society judges only the outward act and, without considering the roots of his behavior, pushes him to the margins and ultimately toward death. These three narratives clearly demonstrate that poverty, beyond material deprivation, is a psychological and social stigma which, if not managed, can deprive individuals even of their human identity.

آدم‌های پشت وصله‌ها: روایت‌هایی از رنج فقر و عطش پذیرش اجتماعی*

حجت‌اله امیدعلی^۱، محمدجواد ابراهیمی^۲doi [10.22080/rjls.2025.27288.1481](https://doi.org/10.22080/rjls.2025.27288.1481)

چکیده

واکاوی ابعاد فقر در سه داستان کوتاه رسول پرویزی از منظر نظریه‌ی «داغ‌ننگ» اروینگ گافمن، با تمرکز بر مسأله‌ی اصلی چگونگی شکل‌گیری هویت‌های خدشه‌دار شده شخصیت‌ها و تبعات اجتماعی فقر انجام شده است. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی، در پی پاسخ به این پرسش است که شخصیت‌های داستان‌ها چه راهبردهایی را برای مواجهه با داغ‌ننگ فقر (نظیر تمسخر، طردشدگی و ناتوانی در مدیریت هویت اجتماعی) به کار می‌گیرند و این راهبردها چگونه بازتاب‌دهنده‌ی چالش‌های هویتی در بستر جامعه نویسنده است. یافته‌ها نشان می‌دهد فقر به مثابه داغی ننگین، خودانکاری منفی، پنهان‌کاری و واکنش‌های تدافعی آمیخته به خشم را در شخصیت‌ها ایجاد می‌کند. هرچند شباهت‌هایی در ناتوانی شخصیت‌ها برای غلبه بر داغ‌ننگ وجود دارد، اما تفاوت در توانمندی‌های اجرایی آنها (مانند تلاش برای حفظ آبرو یا توسل به طنز تلخ) نشان‌دهنده‌ی لایه‌های پیچیده‌تری از تعامل فرد با ساختارهای اجتماعی است. هویت این شخصیت‌ها در فرایند کنش‌های اجتماعی (مانند قضاوت دیگران یا نابرابری‌های طبقاتی) بازتعریف می‌شود و فقر نه تنها به عنوان معضلی اقتصادی، بلکه عاملی برای تخریب کرامت انسانی است. نوآوری این پژوهش در تلفیق نقد ادبی با رویکرد جامعه‌شناختی گافمن است که امکان بررسی فقر در ادبیات داستانی ایران را از زاویه‌ای جدید فراهم می‌کند. نتیجه‌گیری تحقیق بر این امر تأکید دارد که پرویزی با بهره‌گیری از طنز و تصویرسازی‌های اخلاقانه، نه تنها فقر مادی، بلکه فقر هویتی ناشی از داغ‌ننگ را به عنوان محصول ساختارهای ناعادلانه اجتماعی عصر خود به چالش می‌کشد.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۴/۰۳

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۴/۰۲/۲۹

کلیدواژه‌ها:

رسول پرویزی، مجموعه داستان شلوارهای وصله‌دار، فقر، اروینگ گافمن، داغ‌ننگ.

* نویسنده مسؤول: محمدصالحی ارزن‌کار

آدرس: گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران.

ایمیل: mmirhoseinif@yahoo.com
تلفن: ۰۹۱۸۷۶۴۶۳۵۶

۱- استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه اراک، اراک، ایران. (نویسنده مسؤول) رایانامه: omidsu@gmail.com

۲- دانشجوی دکتری گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه مازندران، مازندران، ایران. رایانامه: javad225130@gmail.com

۱ مقدمه

مطالعه‌ی آثار ادبی از جنبه جامعه‌شناسی و استفاده جامعه‌شناسان در مطالعات خود از آثار ادبی امروزه بسیار مورد توجه قرار گرفته است. با شناخت نسبی اقشار موجود در جامعه و نحوه گذراندن زندگی آنها می‌توان به دیدی جامع‌تر و بهتری به دیگر پدیده‌ها و مسائل و معضلات اجتماعی دست یافت. بسیاری از جامعه‌شناسان و تحلیل‌گران کنش‌های اجتماعی ریشه‌ی بسیاری از ناهنجاری‌های زندگی مادی و معنوی زیر طبقات جامعه را در علل اقتصادی خلاصه می‌کند البته انتصاب همه‌ی ناهنجاری‌ها به مسأله‌ی اقتصاد به تأمل بیشتری نیاز دارد.

نظریه‌ی داغ‌ننگ (Stigma Theory) که توسط ارویننگ گافمن ارائه شد، به بررسی چگونگی برچسب‌زنی و طرد افراد دارای ویژگی‌های متمایز از هنجارهای اجتماعی می‌پردازد. این نظریه بر این اساس استوار است که جامعه، افرادی را که از استانداردهای پذیرفته‌شده منحرف می‌پندارد، با بدبینی و بی‌اعتنایی مواجه می‌سازد و به آن‌ها برچسب‌های نامطلوب می‌زند که این برچسب‌زنی اجتماعی منجر به ایجاد یک هویت داغ‌خورده می‌شود. وی همچنین به نقش استراتژی‌های مقابله فرد با داغ‌ننگ اشاره می‌کند. افراد ممکن است از راهبردهایی چون پنهان‌کاری، اصلاح ظاهری یا مقاومت در برابر برچسب‌ها استفاده کنند تا هویت داغ‌خورده‌ی خود را مدیریت کنند (ر.ک. گافمن، ۱۳۸۶: ۱۸)؛ بررسی داستان‌ها از منظر نظریه‌ی داغ‌ننگ کمک می‌کند از رهگذر توجه به توصیف‌های زندگی شخصیت‌های داستان و ترسیم محیط زندگی اجتماعی آنها با اوضاع جامعه و موقعیت‌های اجتماعی و تاریخی جامعه‌ی زمان نویسنده، آشنا می‌شویم.

کتاب شلوارهای وصله‌دار مجموعه‌ی بیست داستان کوتاه از رسول پرویزی شخصیت ادبی-سیاسی است. درون مایه‌ی داستان‌ها سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی است و نویسنده به کمک طنزهایی گرا غالباً به طرح دیدگاه‌های انتقادی خود می‌پردازد. داستان‌های این کتاب بیشتر در شیراز و بوشهر رخ داده است و از زبان راوی اول شخص روایت می‌شود و نویسنده از خاطرات کودکی خود مدد گرفته و با بازآفرینی آن خاطرات، به نوعی تیره‌روزی، فقر و بی‌عدالتی حاکم بر جامعه آن زمان را به تصویر کشیده است. داستان‌های او نشان‌دهنده‌ی قدرت تصویرسازی و طنزپردازی اوست. او با زبان طنز به وجود حقارت‌ها و نقض‌های شخصیت‌های داستان‌های خود اشاره می‌کند و مخاطب، خودآگاه یا ناخودآگاه خود را در مسیر این حقارت‌ها و نقص‌ها می‌بیند و به نوعی با شخصیت‌های داستان همزادپنداری می‌کند و متوجه وجود این ننگ‌ها در هویت و شخصیت خود نیز می‌شود. این کتاب مملو از شخصیت‌هایی است که به نوعی دچار یک ننگ و بدنامی هستند و داغ‌ننگی بر پیشانی آن‌ها چسبیده است؛ شخصیت‌هایی که گاه از داغ‌ننگ خود مطلع هستند و آن را پذیرفته‌اند و یا شخصیت‌هایی که به انکار ننگ خود دست می‌زنند. پرویزی در این کتاب سعی دارد بایدها و نبایدهای واقع‌گرایانه جامعه نسبت به فقر را با چاشنی طنز به چالش بکشد و برای اصلاح ساختار اجتماعی موجود و ضابطه‌مند ساختن روابط انسانی، بستر لازم را فراهم سازد.

۱-۱- بیان مسأله

نظریه‌ی داغ‌ننگ گافمن بر نقش تعامل اجتماعی در ساخت و بازتولید تمایزات اجتماعی و طرد برخی گروه‌ها تأکید دارد. این نظریه، ابزاری مفید برای تحلیل فرایندهای اجتماعی است که منجر به انگ‌زنی، طرد و محرومیت گروه‌های خاص می‌شود. پرویزی در مجموعه داستان‌های شلوارهای وصله‌دار طیف چشمگیری از تجربیات فقر را به تصویر می‌کشد. او در این داستان‌ها، زمینه را برای بیان چالش‌های فقر فراهم می‌کند و اغلب مخاطب را به تأمل در تضادهای موجود و می‌دارد و با طنزی تلخ آن را برجسته می‌سازد. او با بازخوانی دغدغه‌های انسانی و دردهای آشکار و نهفته جامعه، در پی آن است که مسائل مربوط به فقر را به نمایش گذارد و از این طریق در میان مخاطبان خود روشنگری ایجاد کند. شخصیت‌های این داستان‌ها از نابرابری‌های اجتماعی و فقر رنج می‌برند و نتایج این نابرابری به شکل‌های مختلفی چون تبعیض، اعمال ظلم، بی‌عدالتی و سلطه‌طلبی خود را نشان داده است. داغ‌ننگ فقر وقتی معنای عمیق‌تری به خود می‌گیرد که نه تنها به موقعیت اجتماعی فرد لطمه وارد می‌کند بلکه روابط تثبیت‌شده او را نیز از بین می‌برد و علاوه بر اینکه تصویر فعلی او را نزد دیگران تخریب می‌کند، تصویری را که از وی در آینده هم خواهند داشت، مخدوش می‌کند. این پژوهش در پی آن است بر اساس نظریه‌ی داغ‌ننگ اروینگ گافمن لغزشگاه‌های شناخت و پرتگاه‌های فهم و استنباط را درباره‌ی فقر تحلیل کند و بیان دارد که فقر چه تبعاتی در زندگی شخصیت‌های داستان دارد و چگونه بروز یافته است؟

۱-۲- جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش شامل سه داستان از کتاب شلوارهای وصله‌دار به نام‌های «پالتوحنایی‌ام»، «شلوارهای وصله‌دار» و «مرگ رسول شله» می‌باشد. در این سه داستان محور اصلی روایت حول محور فقر می‌چرخد و واقعیت‌های تأثیرگذار و دردآور اقلیمی در این سه داستان نمود چشمگیر و بیشتری دارد که غالب این‌ها، زائیده تحولات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است.

۱-۳- پیشینه تحقیق

بر اساس مطالعات و بررسی‌های انجام شده، تاکنون مقالات و پژوهش‌های متعددی در زمینه نظریه‌ی داغ‌ننگ گافمن انجام شده است. اکثر این آثار بر مفاهیم و موضوعات اجتماعی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی تمرکز دارند، اما برخی از آنها نیز ارتباط نزدیکی با مباحث علوم ادبی و ادبیات دارند. در ادامه به برخی از این پژوهش‌ها اشاره می‌کنیم: ذبیح‌نیا عمران (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی رمان جای خالی سلوچ بر اساس نظریه داغ‌ننگ اروینگ گافمن»، به بررسی مهم‌ترین مضامین و درون‌مایه‌های نظریه‌ی داغ‌ننگ گافمن در این رمان پرداخته است. بر اساس نتایج این تحقیق، مهم‌ترین داغ‌ننگ و برچسب‌زنی‌ها در رمان جای خالی سلوچ، بی‌هویتی، ناامنی و انزجار است.

ستایش مهر (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی داغ ننگ در داستان‌های صادق هدایت بر اساس نظریه‌ی استیگما اروینگ گافمن»، به تحلیل شخصیت‌های اصلی داستان‌های هدایت پرداخته و نوع داغ را برای هر شخصیت مشخص کرده است. همچنین ارتباط بین داغ ننگ شخصیت‌های داستانی هدایت با ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی خود هدایت نیز بررسی شده است.

زینی‌وند و صولتی (۱۳۹۷) در مقاله‌ای با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی داغ ننگ در داستان کوتاه من وراء الحجاب و الساقطه (رویکرد اروینگ گافمن)»، به این نتیجه رسیده‌اند که علت داغ ننگ در هر دو داستان، دل‌بستگی به عشقی ممنوعه است.

سایر پژوهش‌های مرتبط نیز به بررسی جنبه‌های مختلف نظریه داغ ننگ گافمن در آثار ادبی پرداخته‌اند، از جمله تحلیل تأثیر روان-جامعه‌شناختی داغ ننگ بر شخصیت‌های آژاکس و مده آ، تحلیل جامعه‌شناختی القاب شاعران عربی بر اساس این نظریه و تحلیل رمان رویای تبت و طناب کشی بر مبنای مفاهیم نظریه‌ی داغ ننگ.

۲ چارچوب مفهومی یا مبانی نظری پژوهش

کتاب استیگما (داغ ننگ) در قرن بیستم توسط جامعه‌شناس آمریکایی اروینگ گافمن نوشته شده است. این کتاب، تدبیری برای بازیابی هویت و شخصیت تباه‌شده‌ی فرد است. براساس نظریه‌ی داغ ننگ (استیگما) اروینگ گافمن، داغ ننگ به نشانه یا ویژگی‌ای اطلاق می‌شود که فرد را از جامعه متمایز می‌کند و به وی هویتی منفی می‌بخشد. گافمن سه نوع اصلی از داغ ننگ را معرفی می‌کند: ۱- داغ ننگ بدنی: این نوع داغ ننگ به نقص‌های جسمی مانند معلولیت، پیری، زشتی و بیماری‌های ظاهری مربوط می‌شود. ۲- داغ ننگ شخصیتی: این نوع داغ ننگ به ویژگی‌های شخصیتی، روانی و اخلاقی فرد مانند اعتیاد، همجنس‌گرایی، بزهکاری و بیماری‌های روانی مربوط می‌شود. ۳- داغ ننگ قبیله‌ای: این نوع داغ ننگ به نژاد، قومیت، مذهب و تباری فرد مربوط می‌شود که به طور ذاتی به وی نسبت داده می‌شود. (ر.ک. گافمن، ۱۳۸۶: ۳۴)؛ بنابر نظریه‌ی گافمن، افراد دارای داغ ننگ به‌طور مداوم با واکنش‌های منفی و رفتارهای تبعیض‌آمیز از سوی جامعه مواجه می‌شوند. این امر موجب می‌شود که آن‌ها خود را متفاوت و غیرعادی احساس کنند و در نتیجه سعی در پنهان کردن یا تصحیح ویژگی‌های خود داشته باشند. در نهایت، این شرایط بر خودپنداره و هویت فرد تأثیر منفی می‌گذارد.

نظریه‌ی داغ ننگ (استیگما) اروینگ گافمن به طور گسترده در مطالعات رفتاری و اجتماعی انسان‌ها مورد استفاده قرار گرفته و تأثیرات مهمی داشته است. این نظریه کمک می‌کند تا رفتارهای افراد دارای نقص‌های جسمی، و ویژگی‌های شخصیتی منفی یا متعلق به گروه‌های حاشیه‌ای را بهتر درک کنیم و اینکه بدانیم چگونه افراد یا گروه‌های خاص در جامعه بر اساس ویژگی‌های منفی برچسب زده می‌شوند و چه پیامدهای روانی-اجتماعی بر آنها دارد. این نظریه ضمن بررسی راهکارهای مختلف افراد برای مدیریت داغ ننگ، نشان می‌دهد که داغ ننگ چگونه موجب طرد اجتماعی، انزوا و کاهش فرصت‌های

برقراری ارتباط سالم اجتماعی برای افراد دارای آن می‌شود (ر.ک. همان: ۵۸)؛ در واقع یک نوع زاویه دید در جامعه است که افراد طبقه‌بندی می‌شوند (ر.ک. لهسایی زاده، ۱۳۸۰: ۱۵)؛ و همین نحوه طبقه‌بندی است که سبب می‌گردد ویژگی‌های یک فرد به عنوان ویژگی‌های داغ خوردگی شناسایی شود.

۳ تحلیل داده‌ها

نظریه‌ی داغ ننگ گافمن چارچوبی مفید برای درک چگونگی نمایش فقر و تأثیر آن بر هویت، روابط اجتماعی و رفتارهای شخصیت‌های داستانی پرویزی فراهم می‌آورد. در داستان‌های پرویزی، شخصیت‌های فقیر و محروم اقتصادی-اجتماعی، به عنوان افرادی نامتعارف و منحرف از هنجارهای جامعه معرفی می‌شوند. فقر آنها به عنوان یک نقص و امری ننگ آور تلقی شده است. شخصیت‌های داستانی در مواجهه با داغ ننگ فقر، دچار آسیب در هویت و خودپنداره‌ی خود می‌شوند. آنها تلاش می‌کنند تا این برچسب منفی را پنهان سازند یا جبران کنند. داغ ننگ فقر، فرصت‌های اجتماعی-اقتصادی را از شخصیت‌ها می‌گیرد. آنها با موانع و تبعیض‌ها در زندگی روزمره مواجه می‌شوند و موجب طرد اجتماعی، انزوا و محدودیت در برقراری ارتباطات سالم برای شخصیت‌های داستانی می‌شود. با مطالعه‌ی دقیق داستان‌ها می‌بینیم که شخصیت‌ها برای مدیریت داغ ننگ فقر، به راهبردهایی مانند پنهان‌سازی، انطباق با هنجارهای اکثریت و یا چالش با این داغ ننگ متوسل می‌شوند. در ادامه ابتدا خلاصه‌ای از هر سه داستان ذکر می‌شود، سپس از منظر نظریه‌ی داغ ننگ گافمن، فقر و تبعات آن در این داستان‌ها بررسی می‌شود.

۳-۱- خلاصه داستان‌ها

قبل از ورود به تحلیل داستان‌ها خلاصه‌ای از هر کدام آورده می‌شود:

۳-۱-۱- خلاصه داستان پالتو حنائیم

داستان در زمستان سرد و طاقت‌فرسای سال ۱۳۵۷ در شیراز روایت می‌شود؛ زمانی که سرمای استخوان‌سوز و برف بی‌سابقه، زندگی را برای بسیاری از خانواده‌ها دشوار کرده بود. راوی کودک‌سال داستان، دانش‌آموزی است که با فقر و تهیدستی دست‌وپنجه نرم می‌کند؛ فقر نه فقط در زندگی روزمره، بلکه در جان و روان او نیز ریشه دوانده است. پدر خانواده، که پیش‌تر در تجارت فعال بود، پس از رویارویی با شرایط جدید اقتصادی و در نتیجه لجاجت و عدم‌سازگاری با تحولات، به ورطه‌ی ورشکستگی می‌افتد. خانه‌ای که زمانی رنگ و جلا داشت، حالا سرد و بی‌روح شده؛ مادر، با تلاشی فرساینده، می‌کوشد که این فقر را از دید دو فرزندش پنهان کند، اما راوی که حتی سن زیادی ندارد، بوی تند و ناخوشایند فقر را با همه وجود حس می‌کند. لباس‌هایش وصله‌دار و کهنه‌اند، کفش‌هایش چندین بار بخیه خورده و لبه‌ی آن بالا آمده است؛ گویی خودش هم از فرط شرمندگی زبان به طعنه گشوده است. در چنین شرایطی، نبودن پالتو برای

فرار از سرمای سخت به معضلی اساسی بدل شده است. مادر که حالا ناگزیر شده در نقش اقتصاددان خانه عمل کند، تصمیم می‌گیرد عبای شتری و کهنه پدر را به دو پالتو برای فرزندانش تبدیل کند. این وظیفه را به زن دست‌دوزی از همسایه‌ها می‌سپارد که قول می‌دهد سه‌روزه پالتوها را بدوزد، اما نتیجه فاجعه‌بار است: دو پالتوی بدقواره، بی‌فرم و مضحک که نه تنها گرمایی ندارند، بلکه خود به نمادی از تحقیر بدل می‌شوند. برادر بزرگ‌تر، که بیشتر از راوی می‌فهمد، از پوشیدن چنین پالتویی سر باز می‌زند. راوی ناچار می‌شود تن به اجبار والدین دهد و با وجود بی‌میلی، پالتو را به تن کند، اما از آنجا که پوشیدن آن باعث خنده و تمسخر دیگران می‌شود، تصمیم می‌گیرد قبل از ورود به مدرسه، پالتو را مثل «جنس دزدی» از تن بیرون آورد، زیر بغل بگذارد و با کتاب‌هایش بپوشاند تا از نگاه دیگران پنهان بماند. در کلاس نیز آن را در ته میز پنهان می‌کند. این مخفی‌کاری ادامه می‌یابد تا روزی در زنگ تفریح، یکی از دانش‌آموزان به او خبر می‌دهد که اسدالله خان پالتویش را پوشیده و جلوی بچه‌ها می‌رقصد. اسدالله، پسر رئیس اداره و دانش‌آموزی ثروتمند و متکبر است که همیشه لباس‌های شیک می‌پوشد و برای جلب نظر معلمان و ناظم، به آن‌ها آجیل هدیه می‌دهد. او با علم به جای پالتوی راوی، زمانی که کلاس خالی بوده، پالتو را بیرون می‌آورد و آن را برای تمسخر می‌پوشد و با تقلید از حرکات صوفیانه، «ادای شیخ صنعان» را درمی‌آورد. راوی، از خشم و تحقیر لبریز، بی‌اختیار به کلاس بازمی‌گردد، خود را روی اسدالله می‌اندازد و درگیری شدیدی بین آن دو درمی‌گیرد، اما واکنش ناظم نه به سود راوی، بلکه بر ضد اوست. ناظم، که با پدر اسدالله روابط نزدیکی دارد، راوی را به شدت تنبیه می‌کند. درحالی‌که اسدالله را نوازش می‌کند، راوی را «جانور وحشی» می‌خواند و دستور اخراج فوری‌اش را صادر می‌کند. به فراش مدرسه، می‌سپارد که وسایلش را جمع کند و او را از مدرسه بیرون بیندازد. صحنه پایانی داستان با گریه تلخ و اشک‌آلود راوی همراه است؛ گریه‌ای که نه فقط از درد تنبیه، بلکه از تحقیر، بی‌عدالتی و تبعیض طبقاتی‌ست.

۳-۱-۲- خلاصه‌ی داستان شلوارهای وصله‌دار

روایت داستان در یکی از مدارس دوره‌ی رضاشاه رخ می‌دهد، زمانی که حکومت بر پوشش مردم سخت‌گیری می‌کند و سیاست «اتحاد شکل» را با اجبار به اجرا درمی‌آورد. در چنین فضایی، مدیر و ناظم مدرسه نیز مأمور اجرای این سیاست بودند. ناظم مدرسه بارها به شاگردان هشدار داده بود که دیگر حق ندارند با عبا، قبا، سرداری یا عمامه به مدرسه بیایند و باید کت و شلوار بپوشند، اما دانش‌آموزان که ریشه در سنت داشتند و در جامعه‌ای زندگی می‌کردند که هنوز مقاومت‌هایی در برابر فرهنگ وارداتی غربی داشت، به این هشدارها بی‌اعتنا بودند و همچنان با همان پوشش‌های سنتی به مدرسه می‌آمدند. روز واقعه اما فرق داشت. ناظم مدرسه که دیگر طاقتش تمام شده بود، در ورودی مدرسه میز کوچکی گذاشت و با قیچی و خط‌کش منتظر ایستاد. هر شاگردی که بدون لباس رسمی وارد مدرسه می‌شد، فی‌الغور

لباس سنتی‌اش بریده می‌شد. بدون رعایت کوچک‌ترین اصول خیاطی، با قیچی قسمت‌هایی از عبا، قبا یا سرداری را می‌بریدند و تنبیهی سرتاسری اعمال می‌کردند. شاگردان با لباس‌هایی بریده، آشفته و مضحک وارد مدرسه می‌شدند. بند شلوارها و وصله‌های مخفی‌شده زیر لباس‌های قبلی، حالا آشکار و نمایان بود. تنبان‌ها خود را نشان داده بودند؛ مخصوصاً شلوار کرامت که از فلافل سفید دوخته شده بود و دو وصله بزرگ درست در قسمت نشیمنگاه داشت، سوژه اصلی خنده‌ها شده بود. با این حال، دانش‌آموزان به‌جای شرمندگی، دست به تمسخر و شوخی با یکدیگر زدند. صدای خنده‌ها، کف‌زدن‌ها و متلک‌ها مدرسه را پر کرده بود. در ظاهر همه تحقیر شده بودند، اما روح نوجوانی و طبع شوخ آنان مانع از آن می‌شد که شکست را بپذیرند. زنگ کلاس که نواخته شد، این فضای پرهیاهو لحظه‌ای فروکش کرد و دانش‌آموزان، یکی پس از دیگری، شبیه حیواناتی دم‌بریده، با حالتی خجالت‌زده و در عین حال مضحک، وارد کلاس‌ها شدند. راوی از مدرسه به‌مثابه زندان یاد می‌کند؛ جایی که صبح با دلهره وارد آن می‌شوند و عصرها خسته و تحقیر شده بازمی‌گردند. در میان این همه خفقان و سخت‌گیری، تنها دل‌خوشی بچه‌ها، کلاس‌های میرزا جوادخان، معلم تاریخ بود؛ مردی خوش‌مشرب و تریاکی که هرچند سخت‌گیر نبود، ولی فقیر بود و همین فقر او را به مردی از جنس دانش‌آموزان بدل کرده بود. در آن روز نیز، وقتی وارد کلاس شد، به‌جای کت و شلوار نو و رسمی، ردنگت نخ‌نمایی بر تن داشت که از دهه سمساران شیراز خریداری شده بود. خودش هم می‌دانست که این لباس از شأن و هیبتش می‌کاهد. همین که وارد کلاس شد و پوزخند پنهان شاگردان را دید، زودتر از همیشه درس را آغاز کرد. او اعلام کرد که امروز ابتدا پرسش دارد. اولین نفر کرامت را صدا زد؛ دانش‌آموزی با شلوار وصله‌دار. کرامت با آن ظاهر مضحک، جرأت جلو رفتن نداشت و همان‌جا ایستاد. میرزا جوادخان پرسید: «چند سال تاریخ داریم؟» کرامت جواب داد: «آقا! ما دوهزار سال تاریخ داریم!» راوی که پشت سر او نشسته بود، ناگهان چشمش به دو وصله پشت شلوار کرامت افتاد و پکی به خنده زد. این وصله‌ها در ذهن خیال‌پرداز او به دو شیر بدل شدند. میرزا جوادخان ادامه داد: «کدام پادشاه سر دو شیر را برید؟» و باز راوی نتوانست جلوی خنده‌اش را بگیرد. وصله‌ها حالا در ذهنش جان گرفته بودند، شبیه شیرهایی مغرور! ابراهیم، یکی از شاگردان شوخ و گستاخ، به شوخی پرسید: «آقا! این شیرها باز بودند یا بسته؟» میرزا جوادخان که حالا از فضای کلاس به‌شدت عصبانی شده بود، با چوب سیگار آهنی‌اش به میز کوبید و فریاد زد: «این فضولی‌ها به تو نیومده! تو و اون دراز (منظور راوی) گورتونو گم کنید از کلاس بیرون! مبصر، برای هر دو، دو تا صفر بذار! راوی که هنوز نگاهش به وصله‌های کرامت بود، این بار وصله‌ها را به شکل دو صفر دید و باز هم خنده‌اش گرفت. این خنده دیگر آخرین فرصت بود. میرزا جوادخان برخاست، گوش راوی را گرفت، او را کشان‌کشان به بیرون کلاس برد، و با اردنگی محکم از کلاس بیرون انداخت. سپس نوبت ابراهیم شد؛ با همان شدت و غضب!

۳-۱-۳- خلاصه داستان رسول شله

در دل بیابانی که نامش زندگی است، انسان‌هایی پا به جهان می‌گذارند که از همان آغاز محکوم به تباهی‌اند. یکی از اینان، رسول شله بود؛ مردی که نه از روی انتخاب، بلکه از سر اجبار به تبهکاری روی آورد و سرانجام، به طناب دار سپرده شد. راوی، هرگز رسول شله را از نزدیک ندیده بود، اما با شنیدن خبر اعدام او، به سرگذشتش علاقه‌مند شد و زندگی‌اش را مرور کرد. آنچه او را تحت تأثیر قرار داد، دو چیز بود: نخست، تاریکی مطلقى که بر زندگی رسول شله سایه انداخته بود؛ دوم، قلبی گرم و عاشق که زیر آن ظاهر خشن پنهان مانده بود. رسول شله، همچون بسیاری دیگر از هم‌سرنوشتان خود، در فقر مطلق متولد شد. دوران کودکی‌اش در کوچه‌پس‌کوچه‌های بی‌پناهی گذشت. در خانه‌ای بی‌روشنایی، بدون آینده‌ای امیدوارکننده و بی‌هیچ نقطه‌امیدی زندگی کرد. همین فقر و ناکامی مداوم، کینه‌ای عمیق در دلش کاشت؛ کینه‌ای که با هر ضربه روزگار رشد کرد و در نهایت، به خشمی مهارناپذیر تبدیل شد. این کینه، سرانجام رسول شله را به دزدی، دعوا، چاقوکشی و گردن‌کلفتی کشاند. او دیگر یکی از الواط محله شده بود، از همان‌هایی که پولشان را با زور می‌گرفتند و از دل جامعه رانده شده بودند، اما حتی این آدم به ظاهر سنگدل نیز، در ژرفای وجودش، نیازمند محبتی انسانی بود. وقتی پس از سال‌ها کج‌روی، پولی به دست آورد و از خشم زمانه کمی فاصله گرفت، دلش به دنبال یک تکیه‌گاه گرم گشت؛ زنی، نگاهی، نوازشی. سرانجام، زنی را یافت که او هم در فقر و بدبختی بزرگ شده بود. میان آن دو رابطه‌ای شکل گرفت، رابطه‌ای که از دل تاریکی جوانه زد. رسول شله عاشق شد. برای نخستین‌بار، حس کرد چیزی دارد که نباید از دست بدهد. به شدت به این زن دل بست و او را تنها پناه خویش دید، اما آرامش رسول، دیری نپایید. یک روز، مردی دیگر - شاید بی‌قصد و بی‌خبر - نزدیک خانه معشوقه‌اش شد. در دل رسول شله، طوفانی از خشم، سوءظن و ترس برخاست. وسوسه‌ها و زخم‌های گذشته زنده شدند. کارد از غلاف درآمد، ضربه‌ای فرود آمد و خون فواره زد. رسول شله رقیب خیالی را کشت؛ کسی که شاید تنها رهگذری ساده بود. قانون، اما اهل درک زخم‌های روح نیست. قانون تنها ظاهر را می‌بیند: قتل، مجازات، اعدام. بی‌توجه به چرایی و چگونگی، رسول شله را به دار آویختند، اما درست در واپسین لحظات زندگی‌اش، رسول لب به سخن گشود. رو به مخبر روزنامه‌ای کرد و با صدایی از دل سوخته گفت: «اگر مردی، پیغامم را برسان. برو به فلان کوچه، به مهری بگو: به یاد تو پرسه زدم و آواره شدم. به‌خاطرت عباس را کشتم. برای تو زندان کشیدم. حالا هم با یاد تو می‌میرم. هنوز فراموشت نکرده‌ام و این بود زندگی رسول شله: زاده فقر، بزرگ‌شده در کینه، کشته‌شده در عشق.

۳-۲- نمود داغ ننگ فقر در داستان‌ها

هدف اصلی نویسنده در این سه داستان واکاوی ابعاد فقر به عنوان یک ناهنجاری و آلودگی در جامعه است و بیان این نکته که مشکلات مرتبط با فقر صرفاً منحصر به پیامدهای خود فقر نمی‌باشد بلکه مشکلات این چالش اجتماعی زمانی شدت

پیدا می‌کند که بستر ساز انحرافات دیگر می‌شود. نویسنده سعی دارد با بیان این داستان‌ها به تشریح این داغ‌ننگ و منشأ رفتارهای بی‌قاعده، نامتعادل و ناهنجار مترتب بر آن در اجتماع بپردازد.

از نظر گافمن تعامل اجتماعی یک نمایش است. در این نمایش افراد تلاش می‌کنند تا با حرکات و مناسک، اشارات، گفتگوها و سایر امکانات موجود واقعیت دیگری را برای مخاطبان ترسیم کنند. (حسینی، ۱۳۹۱: ۸۶)

۱-۲-۳- فقر و تمسخر

رسول پرویزی نویسنده‌ی دغدغه‌مندی است که تلاش دارد ناهنجاری‌های جامعه‌ی عصر خویش را بیان کند و از رهگذر توصیف زندگی و احوال درونی شخصیت‌های داستان ضمن ترسیم محیط‌های اجتماعی آنها، درک خود را از موقعیت‌های اجتماعی و تاریخی پیرامون خود با خوانندگان به اشتراک بگذارد و خواستار پالایندگی و رفع آنهاست. از این طریق مجموعه‌ای از بحران‌ها را در قالب این داستان‌ها بیان می‌کند تا ضعف‌ها و نارسایی‌های بشری را به عنوان الگویی آلاینده برای مخاطب خویش که او هم انسانی عادی است، عینی و ملموس سازد.

داستان فقر و نقش ویرانگر آن در جامعه، خانواده و روابط بین افراد در داستان پالتو حنایی‌ام به خوبی روایت شده است و ضمن بیان دلایل و عوامل بروز فقر، حوادث، عذاب‌ها و مجازات‌های مترتب بر آن به نمایش درآمده است. مسخره‌شدن یکی از پیامدهای بارز فقر است که شخصیت‌های داستان به آن اذعان دارند و از آن پیوسته در هراسند: «چشم‌تان روز بد نبیند. بعد از سه روز پالتوها آماده شد. بدفرم، بدترکیب و بی‌قواره بود. ... یک چیز مضحک و مسخره‌ای بود. پالتو نبود ... وقتی آن را می‌پوشیدم مثل اینکه در گونی سرباز رفته‌ام ... خودم که می‌پوشیدم خنده‌ام می‌گرفت؛ ... اما برادرم که بزرگ‌تر بود می‌دانست که پوشیدن این پالتو با آن دوخت و دوز، سند مسخرگی است که به دست بچه‌های هم شاگرد خواهد افتاد. زیر بار نرفت.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۴۰)

پسرک شرایط زندگی‌اش را در تضاد با زاویه دید حاکم بر جامعه می‌بیند و سعی در پنهان کردن ننگ خود دارد که سبب می‌شود موقعیت اجتماعی خود را از دست بدهد. او که داغ‌ننگ فقر را بر پیشانی دارد نزد ناظم و دوستان خود از موقعیت اجتماعی پایینی برخوردار است و مورد تمسخر دیگران قرار می‌گیرد، اما اسدالله خان پسری با وضعیت مالی بسیار خوب همواره مورد توجه همگان از جمله معلمان خود قرار می‌گیرد. در واقع هویت ضایع شده شخصیت اصلی داستان به دلیل فقر و کنش‌های تمسخرآمیز شخصیت‌های دیگر - اسدالله خان و دیگر همکلاسی‌ها - باعث سرخوردگی و واکنش غیرعقلانه او می‌شود که برای دفاع از هویت ضایع شده خود منجر به درگیری می‌شود: «اسدالله خان، پسر قرتی رئیس اجرا که همیشه شیک می‌پوشید و پالتو ماهوت به بر می‌کرد و به همه کلاس تفرعن می‌فروخت و به ناظم و معلم آجیل می‌داد دانسته بود که در خانه میز من پالتو لعنتی‌ام جا دارد. مدت‌ها انتظار کشید: همین که مرا دور دیده بود پالتو را درآورده، برای مسخره کردن من آن را پوشیده بود. وقتی من رسیدم دیدم می‌رقصد و ادای شیخ صنعان را درمی‌آورد و این شعر را می‌خواند: ریش ریش می‌تراشم از پس و پیش

می‌تراشم آه! چقدر به من برخورد. گوئی کسی کارد برداشته گوشتم را کنجه کنجه می‌کند. دیگر امانش ندادم، رویش پریدم و ندانستم چطور زدمش.» (همان: ۴۲)

فقر و موردتمسخر واقع شدن افراد همیشه در کانون توجه جامعه‌شناسان و تحلیل‌گران کنشگری متقابل قرار دارد که چگونه فقر باعث تنش‌زایی مانند عصبانیت، سرخوردگی و خجالت فقرا می‌شود و آنها با سرافکنندگی و تنفر از خود مواجه می‌شوند و در حد انتظارات ایده‌آل فرهنگی پذیرفته شده‌ی جامعه نیستند. این افراد در جامعه و در کنش متقابل اجتماعی نه تنها باید تاوان فقر و تمسخر را بدهند بلکه باید بر موانع اجتماعی ویژه‌ای که برای آنها به وجود آمده است، چیره شوند.

بنابراین موردتمسخر قرار گرفتن به خاطر فقر که جلوه آن در ظاهر شخص نمایان می‌شود باعث شکل‌گیری اختلال روانی و رفتاری در او می‌شود این امر منجر به آشفتگی و احساسات بد آنها می‌شوند و دیگر نمی‌توانند رفتارشان را کنترل کنند. به گفته گافمن بعضی از داغ‌ننگ‌ها را به راحتی می‌توان پنهان کرد (نازایی، مشکلات جنسی و سرد مزاجی) مثال‌های خوبی از این نوع هستند اما داغ‌ننگ‌های رفتاری مانند: ترس، دروغ‌گویی، مشکلات جسمانی، فقر، بدهکاری و ننگ‌های خانوادگی را بسیار مشکل می‌توان پنهان کرد و اطرافیان دیر یا زود متوجه وجود داغ‌ننگ در افراد می‌شوند. (ر.ک. گافمن، ۱۳۸۶: ۶۲)؛ در این داستان پسرک داغ خورده به خاطر ترس از آشکار شدن داغش بسیار حساس است و احساس می‌کند که باید در مقابل افراد جامعه هوشیار باشد ولی وجود ترس و حساسیت از برملا شدن داغ‌ننگ سبب بدتر شدن اوضاع می‌شود.

فقرهای قابل پنهان ممکن است بنا به دلایلی نزد دیگران افشا شود این افشا باعث تمسخر آنها می‌شود. در داستان «شلوارهای وصله دار» ناظم با کوتاه کردن قبای دانش‌آموزان سبب پرده‌برداری از این ننگ می‌شود، دانش‌آموزانی که همیشه سعی در مخفی کردن ننگ خود داشتند با این کار ناظم ننگشان آشکار می‌شود چون این پرده‌برداری از ننگ برای همه به صورت یکسان انجام شده، دانش‌آموزان احساس ترس و خجالت کمتری را نسبت به زمانی که داغ‌ننگ به صورت فردی افشا می‌شود، تجربه می‌کنند و همگی یکدیگر را تمسخر می‌کنند ولی چون همه مشترکند، مشکل کمتر است: «اما داستان ما در روز کذا تماشایی بود. بچه‌ها مثل حیوانات دم بریده شده بودند. ... تنبان‌ها پیدا بود. بند تنبان شاگردها که زیر سرداری یا عبا قبلا پنهان بود عیان و هویدا شد وصله‌های ناجور خشتک‌ها رو افتاد. گاهی این وصله‌ها عجیب و غریب بود، ... اما همه این عیوب در طبع شوخ محصلان جوان اثر عکس داشت. به جای آن که جمع شوند و به حال زار خویش گریه کنند و از شلوارهای وصله‌دارشان عبرت گیرند، مثل کبک دری می‌خندیدند و کف می‌زدند و یکدیگر را به مسخره می‌گرفتند.» (پرویزی، ۱۳۹۸: ۹۰)

بنابراین زمانی که یک ننگ برای سطح گسترده‌ای از مردم یک جامعه وجود دارد، افشاشدن و برملا شدن آن تأثیر مخرب کمتری را بر افراد می‌گذارد تا زمانی که شخص تأثیر برملا شدن یک ننگ را به صورت انفرادی تجربه کند. چون «جهان اجتماعی دارای چهارچوب‌هایی است که تعاملات اجتماعی در قالب این چهارچوب‌ها رخ می‌دهد این چهارچوب‌های

مشترک میان افراد است که روابط متقابل را می‌سازد.» (حسینی، ۱۳۹۱: ۸۴)؛ برخی از این داغ‌ها را روابط و قراردادهای اجتماعی به وجود می‌آورند و ذاتاً نمی‌توان آن را داغ دید بلکه با زاویه دید افراد جامعه این‌ها موضوعی داغ محسوب می‌شوند نه اینکه واقعیت‌های غیرقابل تخطی جامعه باشند.

اگرچه داستان‌های «پالتو حنایی‌ام» و «شلوارهای وصله‌دار» خواننده را می‌خندانند و در چندین جای داستان صدای خنده‌ها و قهقهه‌های شخصیت‌های داستان آشکار است و خواننده را نیز به خنده وامی‌دارد، اما خواننده بی‌درنگ فقر حاکم بر جامعه را به خاطر می‌آورد؛ در پشت این خنده‌ها و شوخی‌ها فقر، چهره‌ی کریه و آزاردهنده‌ی خود را نشان می‌دهد. توصیف پرویزی از لباس دبیر تاریخ، ضمن خنده‌دار بودن، تکان‌دهنده است: «میرزا جواد خان قانون اتحاد شکل را رعایت کرده بود، اما به علت فقر در قانون دست برده بود. عوض پوشیدن کت و شلوار نو یک ردنکت کهنه به تن داشت. تاریخچه ردنکت کهن معلم تاریخ از تاریخ شلوار فلانل کرامت دست کمی نداشت. ... میرزا جواد خان نداشت که پارچه‌ای بخرد و به خیاط بدهد که کت و شلوار برایش بدوزد ناچار راه سهل‌تر را انتخاب کرد. سری به تل حصیر بافان (دکه سمساران کهنه فروشان شیراز) زد. آن‌جا یک ردنکت نخ نما را که یقه‌های اطلس برقی سلام داشت، خریداری کرد. ردنکت مال یک نفر ارمنی بود ... نژاد ارمنی، نژاد چاقی است. ردنکت مناسب با قواره چاق ارمنی مترجم بود. به هیکل تریاکی و نحیف میرزا جواد خان نمی‌خورد. ... این ردنکت از ابهت میرزا جواد خان می‌کاست. خودش هم می‌دانست.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۹۴)

افراد جامعه بدون توجه به عواقب سنگین روحی و اجتماعی رفتار خود، در مواجهه با فقر کلماتی را به زبان می‌آورند و آنها را تحقیر و تمسخر می‌کنند یا نگاه ترحم‌آمیز به آنها دارند؛ همیشه نگاه ترحم‌آمیز به فقرا به نگاه به حساب آوردن حقوق آنها برتری داشته است و نگاه ترحم‌آمیز و گاه تمسخرآمیز جامعه به این افراد، زمینه‌های حضور فعال آنان را در جامعه از بین برده و با این تمسخر واقع شدن، هویت اجتماعی آنها تباہ شده است.

۲-۲-۳- فقر و پنهان‌کاری

هویت اجتماعی‌ای که گافمن از آن صحبت می‌کند هویتی است که در جریان کنش‌های اجتماعی زاده می‌شود و هر رفتار و کنش اجتماعی منشأ و انگیزه‌ای می‌تواند داشته باشد. انگیزه‌های اساسی رفتار انسان همیشه مورد توجه همگان بوده است و دانشمندان حوزه‌های مختلف نظریه‌ها و تئوری‌های گوناگونی را ارائه داده‌اند؛ ناهنجاری‌ها، آلودگی‌های موجود در رفتار و روان انسان‌ها از دیگر آلودگی‌ها تغذیه می‌کنند و خود محل و باعث تغذیه‌ی دیگر آلودگی‌ها هستند.

داغ به مسأله‌ی هویت‌های خدشه‌دار شده اشاره دارد. طبق نظر گافمن به طور کلی «افراد از دو نوع داغ یا ننگ رنج می‌برند یکی داغ بی‌اعتباری است و دیگری داغ احتمال بی‌اعتباری.» (مرادی، ۱۴۰۲: ۱۲۷)؛ داغ بی‌اعتباری به مسأله‌ای اشاره دارد که افراد در آن از هویتی ننگ‌آلود خود رنج می‌برند در این نوع داغ کنشگر می‌دانند که مخاطبان از هویت ننگ‌آلوده وی خبر دارند وی می‌کوشد که در کنش‌هایش این مسأله را مدیریت کند و از تنش‌های آن جلوگیری کند، اما داغ احتمال بی‌اعتباری

هنگامی است که دیگران از هویت ننگ‌آلود خبر ندارند و این احتمال وجود دارد که به این مسأله پی ببرند. در این مورد کنشگر می‌کوشد که آن را پنهان کند و کنش‌های خود را به گونه‌ای سامان دهد که این مسأله همچنان پنهان بماند. (ر.ک. ایمان و مرادی، ۱۳۹۰: ۶۷)؛ در این سه داستان شخصیت‌ها تلاش می‌کند داغ فقر را در زندگی خود با استفاده از کنش نمایشی پنهان سازد، اما در این امر موفق نمی‌شوند. در داستان «پالتو حنایی‌ام» مادر خانواده تلاش دارد که بوی نامطبوع فقر را بچه‌ها احساس نکنند: «خانه ما که روزی رنگی و جلائی داشت، بی‌رنگ و بی‌جلوه شد. دست بابا که سابقاً پر بود از فلان امام‌جمعه پاک‌تر و تهی‌تر شد... با این همه مادرم می‌کوشید بوی نامطبوع فقر به مشام برادرم و من نرسد، اما فقر مثل و با مسری بود.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۳۸)؛ و یا زمانی که پسر کوچک، پالتو را می‌پوشد، مادر از خوبی آن می‌گوید: «خودم که می‌پوشیدم، خنده‌ام می‌گرفت؛ اما مادرم برای آنکه دلخور نشوم از دوخت آن تعریف می‌کرد.» (همان: ۳۹)

گافمن برای تشریح کنش اجتماعی افراد در جامعه از استعاره مفهومی «سپهر اجتماعی یک صحنه نمایش است» بهره‌جسته و در تفسیر این استعاره از اصطلاحات مربوط به حوزه‌ی تئاتر همچون جلوی صحنه، پشت صحنه، صحنه‌گردان، اجراگران و غیره استفاده کرده است. (ر.ک. حسینی، ۱۳۹۱: ۹۲)؛ براین اساس گافمن زندگی اجتماعی را صحنه‌ی اجرای نمایش می‌داند که بازیگران در آنجا به عرضه‌ی تصاویر مختلفی از خود مشغولند. او از رفتار و کنش‌های افراد در تعاملات اجتماعی با اصطلاح اجرا یاد می‌کند و مقصود از این اصطلاح را تمام فعالیت‌هایی می‌داند که فرد به آن اقدام می‌کند تا به هر شکل ممکن دیگران را تحت‌تاثیر خود قرار دهد. (گافمن، ۱۳۹۱: ۲۵ به نقل از مرادی، ۱۴۰۲: ۱۲۵)

بنابراین افراد با کنش‌ها و واکنش‌های متقابل و با اجرای نقش، تلاش می‌کنند در روابط و برخوردهایشان با دیگران چهره‌ی آرمانی و دلخواه خود را به نمایش بگذارند و زمانی که میان این تصویر آرمانی و واقعیت شکاف بیفتد، فرد دچار داغ ننگ می‌شود. مسأله‌ی مهم این است که شخصیت‌های داغ‌خورده تلاش دارند با مدیریت، تاثیرگذاری داغ را پنهان دارند یا پیامدهای منفی آن را در روابط اجتماعی کم کنند. در داستان «پالتو حنایی‌ام» شخصیت برای اینکه داغ خود را پنهان کند، قبل از ورود به مدرسه پالتوی خود را زیر کتاب‌ها پنهان می‌کند و در کلاس هم آن را در گوشه‌ی میز دور از چشم همه پنهان می‌دارد تا با وجود سرمای زیاد این داغ را بتواند پنهان کند: «بدبختی آن بود که از پوشیدن آن‌هم نمی‌شد صرف‌نظر نمود. مادرم و پدرم سفت و سخت اصرار داشتند پالتو پوشم که مبادا سرما بخورم. به‌ناچار آن را تا در مدرسه می‌پوشیدم و همین‌که به در مدرسه می‌رسیدم مثل جنس دزدی آن را درآورده، می‌پیچیدم و گلوله می‌کردم، زیر بغلم می‌گذاشتم و کتاب‌ها را رویش. بدین طریق کسی آن را نمی‌دید و از بلای نیشخند در امان بودم. در مدرسه هم فوراً در ته خانه‌ی میزم پنهان می‌شد.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۴۱)

در داستان «شلوارهای وصله‌دار» لباس‌های بلند و آسترکاری که دانش‌آموزان پوشیده بودند، وصله‌ها را پنهان می‌داشت و وقتی که لباس‌های آنها بریده می‌شود، دانش‌آموزان با شوخی و تمسخر همدیگر را مورد خطاب قرار می‌دهند.

فرد داغ‌دیده تلاشی می‌کند که ممیزه‌های داغ‌خوردگی‌اش را پنهان یا برطرف کند و یا برای آن جایگزینی پیدا کند که بتواند نگاه مثبت و پذیرش دیگران را به خود جلب کند. روندی که تا حدود زیادی با مفهوم مدیریت، تأثیرگذاری مطابقت دارد. برای جبران این کاستی‌ها و احتمال پذیرفته‌شدن دست به دامن امتیازهای دیگری می‌شود همانگونه که ناظم مدرسه مجبور است برای پنهان کردن داغ خود به اسدالله‌خان باج بدهد: «ناظم بی‌شرفی که همیشه مثل معلمان سیرک شلاقی به دست داشت و فقط ما فقیران را می‌زد. من برای شرفم اسدالله را زدم و ناظم برای عرقی که با رئیس اجرا می‌خورد. نمی‌دانم چقدر طول کشید ... از میان چشم اشک‌آلودم دیدم ناظم، اسدالله‌خان را نوازش می‌کند و از او عذر می‌خواهد و بلندبلند می‌گوید که این جانور وحشی را همین امروز بیرون می‌کنم.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۴۲)

گافمن به این قضیه پرداخت که جامعه انسان‌ها را به ارائه تصویر معینی از خودشان وا می‌دارد. هویت افراد بیش از هر چیز تحت تأثیر نقشی است که آنها در جامعه بر عهده دارند و تلاش می‌کنند تصویر آرمانی خویش را در این جریان تثبیت کنند، به‌همین منظور نقاب‌هایی اجتماعی برای خود می‌سازند تا چهره‌ی واقعی خود را پنهان کنند. چهره‌ای که ممکن است از لحاظ ارزش‌های انسانی هیچ مشکلی هم نداشته باشد. استفاده از نقاب‌های اجتماعی از روی میل و رغبت نیست بلکه فشارهای ساختار حاکم است که افراد را به این رفتار برمی‌انگیزاند. مثلاً لباس پوشیدن معلم تاریخ اما غالباً هیچکدام از این ترندها در مسیر زدودن داغ ننگ مؤثر نیست و واقعیت‌های تلخ جامعه را دانش‌آموز به چشم خود می‌بیند.

در داستان «مرگ رسول شله» نویسنده با اتکا به بررسی‌های توصیفی و تجربی، موقعیت اجتماعی رسول شله را بیان می‌کند که او چگونه از جریان عادی زندگی خارج شده و مجبور به دست‌وپنجه نرم کردن با مصیبت‌ها و مشکلات خود شده است و جامعه او را به چشم افرادی حاشیه‌ای می‌انگارد، اما او سعی دارد موقعیت خود را سروسامان دهد و با طلب کردن و نمایش دادن هویت و ویژگی‌های رفتاری جدید در برابر سرکوبگری جامعه ایستادگی می‌کند. طبق دیدگاه گافمن بازیگران برای اجرای مؤثر خود شگردهایی را تحت‌عنوان مدیریت تأثیرگذاری به کار می‌برند تا از مشکلات احتمالی جلوگیری کنند و اینگونه القا کنند که چیز دیگری هستند و خود را غیرواقعی به تصویر بکشند. هر چقدر فاصله بین تصویر عمومی و تصویر خود زیاد باشد کنشگر در اضطراب بیشتری به سر می‌برد و پیوسته در هراس است. در سراسر داستان رسول شله تلاش او را برای احیای هویت ضایع‌شده خود می‌بینیم؛ کسب ثروت از راه دزدی و زورگیری و یافتن همدمی که در پناه او آرام بگیرد: «رسول شله می‌خواهد دست نرمی موی خشنش را نوازش کند. می‌خواهد سرش را به دامن یاری بگذارد می‌خواهد و لو به دروغ و لو به فریب یک شب نقش یک خانواده بازی بشود و او در آن شب نقش مرد خانواده‌دار نقش یک شوهر خوشبخت را داشته باشد. رسول شله قصد دارد این کینه‌ای که سالیان دراز وی را آزار می‌داده در پای این زن در پای خود فرو ریزد و قلب خود را که زیر بار این قساوت در حال انفجار است تسلی و تسکین بدهد تمام پولی که به ضرب کارد جمع آوری شده است در پای عصمت یا مهری یا افسر می‌ریزد کریمانه دستور می‌دهد.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۱۴۸)

در زندگی روزمره افراد توجه زیادی به حفظ آبروی خود و یکدیگر دارند و تلاش می‌کنند جنبه‌هایی از رفتار را که منجر به ازدست‌رفتن آبرو شود، پنهان کنند و نوعی تدبیر حفاظتی اتخاذ کنند تا ضعف‌هایشان از روی قصد پنهان بماند و در این فراز و نشیب تاثیرها کنشگران برای حفظ تصویر خود در مقابل مخاطبان نقش اجرا می‌کنند. نقش‌ها همان تصاویر آرمانی هستند که کنشگران می‌خواهند از خود نشان دهند و به پایگاه یا موقعیت اجتماعی بسازند و به آن پناه گیرند.

۳-۲-۳- فقر و عدم تعادل روانی و رفتاری

داغ ننگ فقر به خاطر مقوله رؤیت پذیریش، تهدیدکننده‌ی آرامش روانی شخصیت‌هاست. این داغ خوردگی تأثیر چشمگیری در رفتار و تعاملات اجتماعی آنها دارد. این شخصیت‌ها در مسیر بازیابی هویت‌های ضایع شده‌شان دچار حالات غیر متعادل روانی و کنش‌های غیرعقلانی می‌شوند و کنش متقابل و متعامل اجتماعی آنها تحت تأثیر قرار می‌گیرد. پرویزی به جنبه‌های مختلف رفتار فقرا توجه ویژه‌ای دارد و با برجسته کردن آنها با تأکید بر نابرابری توزیع درآمد و امکانات اجتماعی، گروهی از فقرا را مظلوم، ستم‌دیده و قربانی جامعه می‌داند که زمینه رشد فکری و روحی از آنها سلب شده است. فقر در استراتژی و کنش‌های سیاسی، اجتماعی و اقتصادی افراد نقش مهمی دارد و باعث بدگمانی و استرس میان افراد جامعه و کاهش مشارکت اجتماعی می‌شود و واکنش‌های خشم‌آلود افراد نسبت به وقایع پیرامون خود را در پی دارد. در داستان «مرگ رسول شله» اشاره می‌شود: «ولی به سختی بزرگ می‌شوند در هر قدم ناکامی می‌بینند در هر گام به سنگی و مانعی برمی‌خورند، رنگ رفاه و آسایش و آرامش را نمی‌بینند، در ظلمات تیره بدبختی پا می‌گیرند و چون هیچگاه سرنوشت، لبخندی به آنها نمی‌زند در دلشان کینه جوانه می‌زند. کینه نسبت به اجتماع، کینه نسبت به مردم، کینه نسبت به هر چیز که سالم و سرپا است.» (پرویزی، ۱۳۸۹: ۱۴۶)؛ این رفتارها به سلامت عمومی جامعه آسیب می‌رساند و باعث گسست در تعاملات اجتماعی فقرا می‌شود که نمی‌توانند کنشگری مناسب داشته باشند و دچار اختلالات رفتاری می‌شوند و در فرایندهای مختلف، طرد اجتماعی برای آنها اتفاق می‌افتد.

رسول شله نماینده‌ی تیپ و طبقه‌ی افراد لابلالی و گردنکش است که به خاطر بی‌مهری‌های زمانه دچار عقده‌ها و حسرت‌های بسیاری می‌شود. افرادی مانند رسول شله، وقتی که به دنیا می‌آیند در گهواره‌ی فقر و سیه‌روزی زندگی خود را شروع می‌کنند، با بدبختی و گرسنگی بزرگ می‌شوند، هیچگاه رنگ آسایش و راحتی را نمی‌بینند و همین دلایل سبب می‌شود که بذر کینه در دلشان جوانه بزند. فقر و نداری ننگی است که به دنبال خود ننگ‌های دیگری را به همراه می‌آورد و سبب شکل‌گیری عقده و حسرت درونی می‌شود. نیازهای سرکوب‌شده‌ای که به واسطه‌ی همین ننگ‌ها در شخصیت افراد به وجود می‌آید، گاه منجر به نابودی زندگی یک انسان می‌شود. شخصیت رسول شله با خود داغ ننگ‌های رفتاری بسیاری به همراه دارد؛ داغ ننگ فقر، عقده و حسرت‌های پنهانی، کینه‌توزی و سوءظن که همه‌ی آنها سبب به‌وجود آمدن داغ ننگ قتل می‌شوند. رسول شله که از کودکی مورد هجوم نامهربانی‌های روزگار قرار گرفته بود، عقده‌ها و حسرت‌ها در وجود او ریشه

دوانده بودند. پرویزی در توصیف سرنوشت و شخصیت او می‌گوید: «وقتی داستان حیات رسول شله را خواندم در آن دو چیز مرا سخت متأثر کرد یکی زندگی تیره‌وتار و سرنوشت شوم او و دومی قلب عطوف و عاشق پیشه او.» (همان: ۱۴۶)؛ سوءظن‌ها و کینه‌توزی‌ها که خود ننگی بر پیشانی او بودند سبب شدند که او نتواند مانند انسان‌های عادی زندگی کند.

گافمن با محور قراردادن موقعیت اجتماعی افراد- که به دلیل وجود شکاف میان هویت اجتماعی بالفعل و بالقوه‌شان دچار اضطراب و هراس می‌شوند- به تشریح ویژگی‌های این وضعیت می‌پردازد. افراد داغ‌خورده که میان هویت آرمانی و هویت فعلی خود فاصله می‌دانند، قادر نیستند که از هنجارهای رایج جامعه پیروی کنند. نتیجه این امر آن است که دیگر افراد آنها را مورد پذیرش قرار نمی‌دهند. مهمترین دغدغه‌ی فرد داغ‌خورده، دغدغه‌ی پذیرفته‌شدن از سوی دیگران است. آنچه در مقام عمل چندان دست‌یافتنی نیست؛ چرا که انتظار برخورد طبیعی دیگران با این افراد، تنها زمانی برآورده می‌شود که یکی مانند خود پیدا کند که او را درک کند: «آنجا می‌دوند، پرسه می‌زنند، دنبال یاری و یآوری می‌گردند و بالاخره تقلاها و کوشش‌های آنها به ثمر می‌رسد. از میان بدبختان نوع مختلف یکی را می‌یابند، یکی که مثل رسول شله‌ها بزرگ شده است. فقط باید زنی باشد. نام او، خانواده او، پدر او و مادر او هر که هست باشد... فرق نمی‌کند، باید زنی باشد و نوازشی بکند.» (همان: ۱۴۷)

احساس حقارت در پایگاه اجتماعی که این افراد هنگام تعامل با دیگر افراد جامعه دریافت می‌کنند، مانع بزرگی است و ارزیابی‌های منفی جامعه از آنها باعث شکل‌گیری هویت لکه‌دار و بی‌ارزش‌شده‌شان می‌شود که غالباً از منابع و فرصت‌هایی که در فرهنگ مسلط وجود دارد، محروم می‌شوند. در واقع برخوردار نبودن از وجاهت قانونی در میان مردم، جایگاه این افراد را تحت الشعاع قرار می‌دهد و این باعث تنش‌های روانی و رفتاری در آنها می‌شود. در داستان «پالتو حنایی‌ام» وقتی شخصیت داستان مورد تمسخر قرار می‌گیرد: «دنیا در چشمم تیره شد. خون تندتند به قلبم می‌ریخت. بی‌محابا و فرزند و چابک پریدم و مثل کسی که فاسق زنش را ببیند، خشمناک و درنده به اتاق کلاس رفتم... آه! چقدر به من برخورد. گوئی کسی کارد برداشته گوشتم را کنجه کنجه می‌کند. دیگر امانش ندادم، رویش پریدم و ندانستم چطور زدمش.» (همان: ۴۲)

فقر و نابرابری طبقات اجتماعی، زیست‌پذیری اجتماعی را کم می‌کند و منجر به ایجاد الگوهای رفتاری ناسالم، ایجاد فرهنگ سلطه‌پذیری، زوال اعتماد و عدم مسئولیت‌پذیری در انجام کارهای مدنی می‌شود. تشدید این آسیب‌ها احتمال وقوع دیگر بحران‌ها را هموار می‌سازد. در واقع هویت ضایع‌شده‌ی شخصیت به دلیل داغ‌ننگ و کنش شخصیت‌های دیگر باعث از هم گسیختگی روانی و کنش غیرعقلانه او می‌شود.

یک سیستم بازداری رفتاری به فقرا کمک می‌کند که رفتاری بر طبق سطوح واکنش‌پذیر از خود نشان دهند. البته این بازداری رفتاری فاکتور آسیب‌زایی است که نقش مهمی در ایجاد آشفتگی‌های روانشناختی آنها دارد و به عنوان یک عامل خطر ساز غیر اختصاصی است. در داستان «شلوارهای وصله‌دار» میرزا جوادخان خوش‌مشراب به خاطر فقری که پیش چشم

دانش‌آموزان آشکار شده است، اوقات خوشی ندارد. عوامل زمینه‌ساز در مدرسه از قبیل ترس از ارزیابی منفی و تجارب اجتماعی نامطلوب، منجر به بروز احساسات و حالاتی هیجانی در او می‌شود که غیرارادی سطوح بالایی از آشفتگی را در دبیر تاریخ به نمایش می‌آورد: «این ردنکت از ابهت میرزا جوادخان می‌کاست. خودش هم می‌دانست و به همین دلیل همین که در کلاس در قیافه بچه‌ها خواند که ردنکتش را نمی‌پسندند، اوقاتش تلخ شد. زودتر درس را شروع کرد. ... خنده‌ام چنان میرزا جوادخان را با همه‌ی ملایمت از کوره در کرد که بالفور برخاست و گوشم را گرفت و کشان‌کشان مرا بدر کلاس آورد و آنجا که رسید اردنگ محکمی به من زد و از در پرتم کرد به بیرون بعد به نوبت همین کار را با ابراهیم کرد و چون من و ابراهیم بیرون افتادیم، میرزا با صدای کلفتش که بر اثر دود تریاک دورگه شده بود، فریاد زد: حیوان سر کلاس بسته‌اند. این دو تولش حرامند. هر دو تا را باید به دورشگه بست، بجای دو یابو.» (همان: ۹۵)

او تلاش می‌کند برای خنثی‌سازی این احساسات به رفتارهای آیینی، اطمینان‌طلبی و اجتناب از موقعیت‌هایی که باعث ایجاد ناراحتی و اضطراب او شده است، دست بزند؛ در واقع او در جستجوی راهی مطمئن برای مدیریت خود و تاثیرگذاری دلخواه خود بر دانش‌آموزان است، ولی مدیریت او لو می‌رود چون تثبیت کردن این خودآرامی همیشه به سادگی رخ نمی‌دهد و خیلی مواقع برای افراد مسأله‌آفرین می‌شود.

۴ نتیجه‌گیری

مجموعه داستان *شلوارهای وصله‌دار* با نگاهی دقیق و واقع‌گرایانه، به بازنمایی فقر و پیامدهای روانی و اجتماعی آن می‌پردازد. این مؤلفه، به‌ویژه در سه داستان «پالتو حنایی‌ام»، «شلوارهای وصله‌دار» و «رسول شله»، حضوری پررنگ دارد و همچون داغ‌ننگی، هویت شخصیت‌ها را مخدوش کرده و آنها را به انزوا، اضطراب اجتماعی و اختلال‌های رفتاری سوق داده است. در این آثار، فقر نه تنها عاملی بیرونی، بلکه نیرویی درونی شده است که شخصیت‌ها را ناچار می‌سازد برای پذیرش در اجتماع، به راهبردهایی متوسل شوند که از هنجارهای مسلط جامعه برآمده‌اند.

در این میان، دغدغه‌ی هویت و نیاز به دیده‌شدن و پذیرفته‌شدن، نیروی محرک بسیاری از رفتارهاست. قضاوت اطرافیان، عامل تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری رفتارهاست و شخصیت‌های داستان برای فرار از طرد اجتماعی، به پنهان‌کاری، نقش‌بازی کردن و کنترل افراطی رفتارهایشان روی می‌آورند. داستان «پالتو حنایی‌ام» این مسأله را به خوبی نشان می‌دهد: شخصیتی که از افشای وضعیت اقتصادی خانواده‌اش وحشت دارد و تحت فشار دائم، دچار اضطراب و پرخاشگری می‌شود. در مقابل، در داستان «شلوارهای وصله‌دار»، زمانی که فقر از وضعیت پنهان به امر فراگیر تبدیل می‌شود و همه دانش‌آموزان با آن مواجه می‌شوند، اضطراب ناشی از ننگ کاهش می‌یابد و شخصیت‌ها فرصتی برای بازسازی هویت و تجربه‌ی روابطی سالم‌تر می‌یابند. این تحوّل را می‌توان مصداقی از دیدگاه اروینگ گافمن دانست که

معتقد است اگر داغ ننگ از حالت فردی به تجربه‌ای جمعی بدل شود، فشار روانی آن کاهش می‌یابد و امکان مدیریت آن فراهم می‌شود.

در داستان «رسول شله»، داغ ننگ فقر از همان کودکی بر زندگی شخصیت سایه افکنده است. تلاش ناکام او برای کسب محبت و هویت، در کنار طردشدگی‌های پیاپی، به رفتارهایی چون خشونت، چاقوکشی و قتل منجر می‌شود. شخصیت، در نبود امکان بازسازی هویت مشروع، به کنش‌های نمایشی و اغراق‌آمیز متوسل می‌شود تا تصویری مثبت در ذهن اطرافیان ایجاد کند؛ اما جامعه تنها ظاهر عمل را دآوری می‌کند و بدون توجه به ریشه‌های رفتاری، او را به حاشیه و در نهایت به مرگ می‌کشاند. این سه روایت به‌روشنی نشان می‌دهند که فقر، فراتر از کمبود مادی، داغی روانی و اجتماعی است که اگر مدیریت نشود، می‌تواند فرد را از ساحت هویت انسانی نیز محروم کند.

منابع

- ایمان، محمدتقی و مرادی، گلمراد، (۱۳۹۰)، «روش‌شناسی نظریه‌ی اجتماعی گافمن»، **فصلنامه‌ی زن و جامعه**، ش ۲، صص ۵۹-۷۷.
- پرویزی، رسول، (۱۳۸۹)، «**شلواری‌های وصله‌دار**»، بهزاد: تهران.
- حسینی، مریم و مژده سالارکیا، (۱۳۹۱)، «تحلیل رمان رویای تبت بر اساس استعاره‌ی نمایشی نظریه گافمن»، **مجله متن پژوهی ادبی**، شماره ۵۳، صص ۸۱-۱۰۸.
- ذبیح نیا عمران، آسیه، (۱۴۰۱)، «بررسی رمان جای خالی سلوچ براساس نظریه داغ ننگ اروینگ گافمن»، **مجله پژوهش‌های بین‌رشته‌ای ادبی**، بهار و تابستان، صص ۷۹-۱۰۸.
- رئیس، پویا و همکاران، (۱۳۹۶)، «واکاوی تأثیر روان-جامعه‌شناختی داغ ننگ بر شخصیت‌های آژاکس و مده آ»، **مجله تئاتر**، شماره ۶۸، صص ۱۴۷-۱۶۶.
- زرکوب، منصوره و همکاران، (۱۳۹۳)، «تحلیل جامعه‌شناختی القاب شاعران عربی بر اساس نظریه داغ ننگ گافمن»، **مجله لسان مبین**، شماره ۱۶، صص ۲۱-۳۸.
- زینی‌وند، تورج و صولتی، سمیه، (۱۳۹۷)، «تحلیل جامعه‌شناختی داغ ننگ در داستان کوتاه من وراء‌الحجاب و الساقطه»، **مجله ادب عربی**، دوره ۱۰، صص ۱۲۷-۱۴۳.
- ستایش مهر، عاطفه، (۱۳۹۸)، «بررسی داغ ننگ در داستان‌های صادق هدایت بر اساس نظریه‌ی استیگمای اروینگ گافمن»، **رساله دکتری**، دانشگاه فردوسی مشهد.
- عضدانلو، حمید، (۱۳۸۶)، «**آشنایی با مفاهیم اساسی جامعه‌شناسی**»، نی: تهران.

- قاسم‌زاده، سید علی، (۱۳۹۳)، «جامعه‌شناسی رفتار در رمان طناب‌کشی بر مبنای نظریه‌ی داغ ننگ»، **فصلنامه‌ی نقد ادبی**، شماره ۲۶، صص ۱۴۷-۱۶۹.
- قاسم‌زاده، سید علی و سالارکیا، مزده، (۱۳۹۵)، «بازخوانی روان‌شناختی - جامعه‌شناختی بخش پهلوانی شاهنامه بر مبنای نظریه داغ ننگ گافمن»، **مجله کاوش‌نامه‌ی زبان و ادبیات فارسی**، شماره ۳۲، صص ۷۷-۱۰۲.
- قاسمی، گلناز، (۱۳۹۶)، «بررسی تطبیقی شخصیت و شخصیت‌پردازی در داستان‌های روز اول قبر صادق چوبک و شلوارهای وصله‌دار رسول پرویزی»، **پایان‌نامه کارشناسی ارشد**، دانشگاه سلمان فارسی کازرون.
- گافمن، اروینگ، (۱۳۸۶)، «داغ ننگ»، ترجمه مسعود کیان‌پور، مرکز: تهران.
- گافمن، اروینگ، (۱۳۹۱)، «نمود خود در زندگی روزمره»، ترجمه مسعود کیان‌پور، مرکز: تهران.
- لهسایی‌زاده، عبدالعلی، (۱۳۸۰)، «نابرابری و قشربندی اجتماعی در ایران»، **مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز**، ش ۳۲، صص ۱-۲۴.
- مرادی، ایوب، (۱۴۰۲)، «بررسی هویت‌های ضایع‌شده مهاجران بر اثر داغ ننگ ملیتی در مجموعه داستان چشم سگ از عالیه عطایی»، **مجله پژوهش‌های ادبی**، ش ۸۰، صص ۱۲۱-۱۴۴.
- میننگ، فیلیپ، (۱۳۸۰)، «اروینگ گافمن و جامعه‌شناسی نوین»، ترجمه ثریا کامیار، کامیار: تهران.

References

- Iman, Mohammad-Taghi & Golmorad Moradi (2011). "The Methodology of Goffman's Social Theory." *Women and Society Quarterly*, No. 2, pp. 59–77.
- Parvizi, Rasoul (2010). *Patchwork Trousers*. Tehran: Behzad.
- Hosseini, Maryam & Mojdeh Salarkia (2012). "An Analysis of the Novel *Dream of Tibet* Based on Goffman's Dramaturgical Metaphor." *Journal of Literary Textual Studies*, No. 53, pp. 81–108.
- Zabih Nia Omran, Asieh (2022). "A Study of the Novel *The Empty Place of Soluch* Based on Erving Goffman's Stigma Theory." *Journal of Interdisciplinary Literary Studies*, pp. 79–108.
- Raeesi, Pouya et al. (2017). "An Analysis of the Psycho-Social Impact of Stigma on the Characters of *Ajax and Medea*." *Theatre Journal*, No. 68, pp. 147–166.
- Zarkoub, Mansoureh et al. (2014). "A Sociological Analysis of Arabic Poets' Epithets Based on Goffman's Stigma Theory." *Lesan-e Mobin Journal*, No. 16, pp. 21–38.
- Zeinivand, Touraj & Somayeh Soulati (2018). "A Sociological Analysis of Stigma in the Short Stories *Min Wara' al-Hijab* and *al-Saqitah*." *Journal of Arabic Literature*, Vol. 10, pp. 127–143.
- Setayeshmehr, Atefeh (2019). "A Study of Stigma in Sadegh Hedayat's Stories Based on Erving Goffman's Stigma Theory." PhD Dissertation, Ferdowsi University of Mashhad.
- Azdanlou, Hamid (2007). *An Introduction to Basic Concepts of Sociology*. Tehran: Ney.
- Ghasemzadeh, Seyed Ali (2014). "The Sociology of Behavior in the Novel *Tug of War* Based on Stigma Theory." *Literary Criticism Quarterly*, No. 26, pp. 147–169.
- Ghasemzadeh, Seyed Ali & Mojdeh Salarkia (2016). "A Psycho-Sociological Re-reading of the Heroic Section of the *Shahnameh* Based on Goffman's Stigma Theory." *Kavoshnameh Journal of Persian Language and Literature*, No. 32, pp. 77–102.
- Ghasemi, Golnaz (2017). "A Comparative Study of Character and Characterization in *The First Day in the Grave* by Sadegh Chubak and *Patchwork Trousers* by Rasoul Parvizi." Master's Thesis, Salman Farsi University of Kazerun.
- Goffman, Erving (2007). *Stigma*. Translated by Masoud Kianpour. Tehran: Markaz.
- Goffman, Erving (2012). *The Presentation of Self in Everyday Life*. Translated by Masoud Kianpour. Tehran: Markaz.
- Lahsaiizadeh, Abdolali (2001). "Inequality and Social Stratification in Iran." *Journal of Social and Human Sciences, University of Shiraz*, No. 32, pp. 1–24.
- Moradi, Ayoub (2023). "A Study of Migrants' Spoiled Identities Due to National Stigma in the Short Story Collection *Dog's Eye* by Alieh Ataei." *Journal of Literary Studies*, No. 80, pp. 121–144.
- Manning, Philip (2001). *Erving Goffman and Modern Sociology*. Translated by Soraya Kamyar. Tehran: Kamyar.